

1928

برنجی جلد

0534

tehl

12

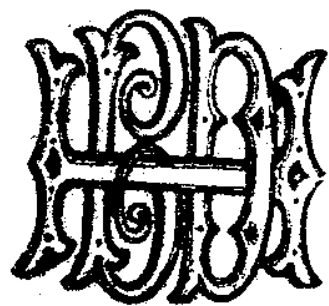
فلسفہ بیلکسی مجموعہ

فلسفہ بیلکسی درنکی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء المعبود فخری

خلق بیلکسی درنکی کاتب عمومیس

آنقره

1928

وتنقید استعمالی طلب ایدیور. بناءً علیہ علمی شکلده یاپیلان فولقلور مساعیسی قولای
أدبیاتك برشعبه سی اولمقدن بوسبوتون باشقه برشی در .

یازان :

JEANROY

ترجمه ایدن :

HÜSEYİN AVNİ

کتابیات :

مالزملر ، خلقه عائد مختلف طویلامه لر، تنقیدلر ایچین مقاله ده موضوع بحث عالمک،
بالخاصه م . موللر ، به نفه ی ، مان هارت ، لائق ... ک اثرلرینه باقکمز .

⊙	HALK BİLGİSİNİN KADROLARI	⊙
---	---	---

خلق بیلگیسینده ، متوغللرک یاپه جنی شی ، اولاً بو بیلگیلری طویلامقدر . فقط
ایش یالکمز واقعه لری مشاهده و جمع ایتمکه قالماز ، آریجه باشقه بونلرک ناصل تصنیف
ایدیله جکنی ده بیلیمک لازمدر . داها دوغریسی مشاهده لریک ثمره بخش اولماسی ایچون
واقعه لریک داها اول کیش تحریاتجیلر طرفندن هانکی قادرو لریک ایچنه یرلشدیرلدکلرینی
اوجکهدن اوکره نمک ایجاب ایدر . بو، نه قدار ای بیلینیرسه واقعه لر اونسبتده فضله و ای
کورولور . فقط « خلق بیلگیسی » تام انکشاف حالنده بولونان بر علم اولدیغندن و بیکلرله
واقعه لر هنوز مجهول و اونلری تصویر ایده جکلره منتظر بولوندقلرندن خلق بیلگیسینه
متعلق رهبر و خصوصی تدقیقنامه لر بالضروره ناقصدر . بوايسه بزم ایچون داها ایدر ؛
زیرا نباتات و حیواناته دائر یکی شیلر کشف ایتمک احتماللری ضعیفله مش اولدیغی حالده
خلق بیلگیسینه عائد کشفلرده بولونمق امید ی بوسورتله باقیدر .

اجتماعی واقعه لر بر الماسده اولدیغی کبی بر چوق سطحلری محتوی مکعبلر شکلنده
کورونورلر ؛ اونلری تصویر ایتمک ایچون بوسطحلرک هر برینی آرقه آرقه یه و برنظام داخلنده
نظر اعتباره آلق لازمدر . ایسته نیلن یردن باشلانابیلر . لا کن اوندن صوکره بونظام
ادامه ایدملیدر . بوسطحلرک تعدادی - بوراده دیدیکم کبی - برقادرودر .
بن بونلردن مختلف حرکت نقطه لرینه عائد اوچنی ذکر ایده جکم :

1 — « Paul Sébillot » ک فرانسه خلق بیلگیسی (1904 - 1907) قادروسی .

- 2 — انگلىز خلق بېلىكىسى رەبىرىنىڭ قادروسى .
- 3 — « Hoffmann - kraye » ك ، اسويچرە خلق غىنىلەرى جەمئىيىتى تەرىپىدىن
 ھامىيە ئايدىلىن سىنىپلەر فۇنكلىور كىتابىياتى قادروسى .
- بەھىدەر كە علاقەدار اولدىغىمىز علمىك تەرقىمى داھا مەھسۇل و كىت كىدە كىنىشلىق بىلەن جەڭ
 قادرولىرى استىزام ئايدە جەڭدەر . بۇ خۇسۇسىيەتتە خۇسۇسىيەتتە ئۆتەن ئۆل ھاسىل اولمىش فەكرلەر
 قۇرۇق نەزەرىيەدىن ھەقىقەتتە لازىم .

« Paul Sébillot » ۋاقىتلىق خەرىجى كۆرۈنۈشلەرنى نەزەر ئالغاندا ئۆلۈم ئۆلۈمى
 داخلى رابىئەلەرنە نەزەر ئالغاندا ، كۆزە كۆرۈنۈشلەرنى شەكىللەندۈرۈش كۆرۈنۈشى تەشۋىش . بۇنىڭ
 دەرر ئۆلۈم قىسمى ئايرىم ئايرىم بولۇپ كەتتى . بىرىنچى جەلد : كۆك ۋە يەر ، ئىككىنچى جەلد :
 دەرر ۋە ئۆسۈملۈك ، ئۈچىنچى جەلد : ھايۋانلار ۋە ئۆسۈملۈك ، دۆرۈنچى جەلد : خەلق ۋە تارىخ .
 بائىق تالى تەقسىمات دەپ ئاتىلىشىدۇ ، مەسىلەن ئۈچىنچى جەلدە ئىككى كىتاب بار : ھايۋانلار - ئۆسۈملۈك .
 بىرىنچىسى :

- (a) مەلى يابانى ھايۋانلار .
- (b) مەلى ھەلى ھايۋانلار .
- (c) يابانى قوشۇنلار .
- (d) ھەلى قوشۇنلار .
- (e) زەھەرلەر .
- (f) بۇجۇكلار .
- (g) بالىلار .

كەڭ بوشلۇقتا ھەربىي دەپمۇ ئاتىلىدىغان قادار غەين نەزەر داخلىدە ھەربىي لائىمىيەت ھەربىي
 ئايرىلىدۇ . بۇ ھەربىي مەلى ھەلى ھايۋانلار ئايدە ئۆلۈم ئۆلۈم :

- 1 — مەلى .
- 2 — چىقىش ۋە قۇرۇلۇش .
- 3 — سوت .
- 4 — بۇلار ھەقىقەتتە خۇسۇسىيەت ۋە بائىق .
- 5 — تەقەبۇل ۋە تەقەبۇل .
- 6 — ئادەم ۋە ھايۋانلار .
- 7 — ئادەم ۋە ئادەم .

8 — حیوان شکلنده جینلر و پریرلر.

9 — سحر و بویولر.

10 — خسته لقلر و بیطرلق .

11 — قودوز.

12 — ماصال و افسانه لر.

کورولیور که ، مثلاً سحر و بویولری تدقیق ایتک ایچون باشدن آشانی *P. Sébillot* ک یابدینی ایشی یایمق ایجاب ایدیور . کذا ماصاللر و افسانه لرده بوتون شعبه لرده داغیلمشدر و بوندن باشقه بو ماصال و افسانه لرده تحلیل ایتدکلرینک ، طولانلرک آنجق جزئی بر قسمی تمثیل ایتکده اولدیغی خاطر لاملیدر . خلق اعتقادلرینه و دوکون ، جنازه ، اولیای زیارت آیینلرینه عائد معلومات ایسه داها داغیقدر شرقیلر چوق نادر و صنعت ، صنعت ، او حقنده کی معلومات ده داها اندردر . دیمک اولیور که (*P. Sébillot*) خلق بیلکسی نامی آلتنده اسکی عنعنه جیلکی تشکیل ایدمن فرانسه خلق فعالیتلرینک آنجق بر قسمی تصویب ایتمشدر . بواثرک محلی تحریاتجیلر اوزرنده کی تأثیر ده نسبة ضعیف اولمشدر .

لوندردر جمعیتک یابدینی رهبر اساس اعتباریلر بو تحریاتجیلر ایچوندردر . فقط بونده خلق بیلکسی اوقادار توسیع ایدلمش ایدی که ، خاصةً اوروپا خارجنده کی نیم مدنی اهالی ایله مشغول اولان اتنوگرافیانک بوتون بر قسمی احاطه ایتمشدر . بورهبرک میس *Charlotte Burne* طرفندن 1914 ده ترتیب ایدیلن ایکنجی طبعنک پلانی ایشته شودر : برنجی کتاب - 1 : یروکوک ، 2 : نباتلر عالمی ، 3 : حیوانلر عالمی ، 4 : انسانلر ، 5 : انسان طرفندن یاپیللمش اشیا ، 6 : روح و آخرت ، 7 : فوق البشر مخلوقلر ، 8 : تفأللر و رمللر ، 9 : سحر بازلق ، 10 : خسته لق و خلق هکیملکی .

ایکنجی کتاب - ، 1 : عرف و عادات و سیاسی و اجتماعی مؤسسه لر ، 2 : فردی حیات متعلق آیینلر ، 3 : ایشلر و حرفتلر ، 4 : تقویمی بایراملر و سائر ، 5 : اویونلر ، سپورلر و اکلنجه لر .

اوچنجی کتاب - فقره لر ، شرقیلر و آتا سوزلری . (*Dictons*)

1 : ماصاللر a - حقیقی اولمق اوزره سویله نلر ، b - اکلنجه اولمق اوزره سویله نلر .

2 : شرقیلر و بالادلر . [*]

[*] خصوصی بر شکلده تنظیم ایدلمش شرقیلر

3 : ضرب مثلر و بيلمجهلر ،

4 : سوز تمثيللى و آتا سوزلى .

فضله اوله رق لاحقهلر تشكىل ايدن دردنجى كتاب : *terminologie* سؤاللر ، ايندو اوروپائى ماصالردن نمونهلر ومقايسهلى كتابيات .

بو رهبر - كورولديكى وجهله - *P.Sébillot* كتابنككندن داها چوق شموللى بر ساحه ي احاطه ايدىيور. ذاتاً غايه لرى ده بردكلدر. ميس *Burne* يالكىز محلى تدقيقايجيله دكل، عموميتله عالمرده مدير و عمومى فكرلر ويرمك ايسته مشدر. بو، ياپيلمش اولمقدن اوزاق برايش اولان تام برانكليز خلق بيلكىسى تعريفى اولمايوب نمونهك اولارق انتخاب ايدلمش ومؤلفك مقاييسهلى اتنوگرافيا اصولى واسطه سيله تفسير ايله ديكي ، انكلتره يه عاڭد بر طاقم واقعه لك اساسنه دائر، بر نوع عمومى نظريه در .

ايسته نهايت (هوفمان قرايه *Hoffmann - Kraye*) طرفندن خلق بيلكىسى سنه لك بيليوغرافياسنده قبول ايديلن قادروده بودر . بوييليوغرافيانك 1917 ، 1918 ، 1919 سنه سنه مخصوص اولانلرى « *Bâle* » شهرنده انتشار ايتمشدر. بونك تالى تقسيماتى اكثريتله جوغرافى اولديغندن بن يالكىز باشليجه اقسامنى كوسترييورم .

I — عمومى خطلر (كتابيات ، اصول ، الخ ..)

II — كوى .

III — مبانى (اولر ، انبارلر ، كليسالر ، الخ ..)

IV — اشيارلر .

V — اشارتلر (املاك وعقارات مارقهلر ، الخ ..)

VI — خلق صنعتلرى (دو قومه جيلق ، اويما جيلق ، چوملك جيلك ، تخته ودمير ايشلرى وسايره)

VI — خلق روحياتى .

VIII — قيافت وعناصرى (حليات ، الخ ..)

IX — مأكولات ومشروبات .

V — عرف وعادات (برمسلكه كچمه مراسمى ، جمعيتلر ، لونهلر ، تقويمى بايراملر ،

اويونلر واويونجاقلر ، الخ ..)

XI — خلق حقوقى .

XII — اعتقادلر (دینلر واسطوره لر ، اعزیه طایفه ، بویوجیلک ، جنلر و پریلر ، فاللر ، موصقالر الخ)

XIII — خلق هکیملیکی.

XIV — خلق ادبیاتنک عمومی خطاری (نظر به لر ، الخ .)

XV — خلق شعرلری (شرقیار ، آتاسوزلری ، موسیقی ، رقصلر ، الخ .)

XVI — ماصاللر (پری ماصاللری ، کولونج فقره لر ، افسانه لر .)

XVII — خلق تماشاسی (تمثیللر ، قیرا کلنجه لری)

XVXI — تقویملر ، سالنامه لر ، الخ

XIX — خلق دیلی (لهجه جیلک ، معمارلر ، ضرب مثاللر ، خصوصی دیللر و «آرغو» لر[*])

XX — اسملر (محل ، قوم ، عائله اسملری ، مخلص ، اله ، حیوان ، نبات ، اسملری ، الخ)

خلق بیلکسینک زمانمزه ناصل بروسعت کسب ایتدیکی واضح بر صورتده کورولیور . بو شعبه لرك بعضیلر نده فرانسر عالملری حرکتک ایلک متشبثلری اولمشلردر . مثلاً خلق عبادتلی ایلک اول اون سکزنجی عصر نهایتنده *Dulaure* ، اوندن صوکره استادانه بر طرزدهده اون دوقوزنجی عصرده «*Gaidoz*» طرفلرندن تدقیق ایدلمشدی . حیوانات و نباتاته ویریلن اسملره متعلق خصوصی علمک مؤسسسی و سوز کوتورمنر استادی *Eugène Rollaud* در . معمارلر ، ضرب مثاللر و آتاسوزلری تقریباً اکیوز سنه اول *(Sollin de Plancy)* *Leroux de Lincy* طرفلرندن اطرافلیجه تدقیق ایدلمشدی . چیفتلک وسائرهنک علمی بر صورتده تدقیقی اساسنی قورانده (*De Fovielle*) در .

فقط بوتون بو خصوصی تحریات یکرمنجی عصرک ایلک سنه لرینه قادار داها زیاده فردی و نوعما فرعی ایدی . بونلر آنجق زمانمزه ، خلق بیلکسینک مستقل بر علم اولارق تشکل ایتمه سنی انتاج ایدن بر اصول تحتنده و منتظم بر ترتیبه کوره طویلانمشدر . 1917 سنه سنه عائد بیلو غرافیا ، اوزمان بین الملل مناسبانده کی مشکلات حسبیله ناقص اولماسنه رغماً (1700) دن فضله کتاب اسمی احتوا ایدیور . بوده تحریاتمزک اویاندیردیغی علاقیه بر علامتدر . علاوه ایدیم که آلمان و سلاو مملکتلر نده خلق بیلکسینه مخصوص یکرمی قادار مجموعه ایله منحصرأ بو علمه و بوکا متعلق تدریساته دائر اون قادار دارالفنون کرسیسی موجوددر .

[*] آرغو بالخاصه عوام طبقه سندن هر هانکی بر زمهره نك استعمال ایتدیکی خصوصی لهجه یه دینیر .

بناءً عليه خلق بيلکيسيله مشغول اولمق ايستهينلر ، (*Hoffmann Krayr*) ،
 (*Miss Burne*) و (*Sébillot*) دن برينك قادروسنى انتخاب ايده بيلير . بكا كنجه ، بن
 (*Hoffmann Krayr*) ككنى ترجيح ايدهرم . زيرا بو قادروداها تام و واقعه لرى دوغريدن
 دوغرى به تدقيقه و اولدن تخمين ايديلمه ين كشفياتك استلزام ايده جكي تبديلاته داها
 الويريشلى بر ماهيته در . دائماً ، ممكن اولديغى قادار ، مشاهده ايدين شائيتى رهبر اتخاذا
 ايده رك علمى تصنيفلرى ، آنجق يكي احتياجره كوره اصلاح ايديله بيلن چكجه لى بردولاب
 تلقى ايله مليدر . ايسته بونك ايچوندر كه بن بوراده «تصنيف» دن دكل ، فقط ساده «قارولر» دن
 بحث ايتدم .

محلى ايجابات و شخصى امكانلر ك تأثيرى آلتنده تدقيق موضوعى اولارق خلق بيلکيسنك
 خصوصى بر شعبه سى انتخاب ايديلكى زمان عين موضوع حقنده كى (مونوغرافى) [*] لرى ده
 قاريشدير مق و بونلردن تالى بر قادروده چيقار مق فائده ليدر . بو صورته بر نوع رهبر
 آله ايديله رك هانكى جهتلرده بوشلقلر قالدیغى دها آچيقجه كورولور . فرض ايده لم كه
 بوسفر شرقيلر موضوع بحثدر . بونك ايچون (*Tiersot*) ك « فرانسز آلپلرى شرقيلرى »
 قادرولى ، ياخود (*Nillien*) نك (*Nivernais*) [*] شرقيلرى قادرولى ويا
 (*Trebucq*) ك « واند *Yendée* » و پيره نه شرقيلرى قادرولى قبول ايديله بيلير . ايسته
 « *Millien* » ك نسبة مكمل اولان قادروسى :

برنجى جلد - قصه لى شرقيلر .

- 1 — خيالى ورومانكارى موضوعلر .
 - 2 — حرب و عسكرلك .
 - 3 — بسيط موضوعلر ، كوچوك سرگذشتلر .
 - 4 — لطيفه لى ، كولونج شرقيلر .
- ايكنجى جلد — يانيق و ديندارانه شرقيلر .
- 1 — دينى موضوعلر ، معجزه لر ، الخ .
 - 2 — افسانوى ، هائلوى و فاجعه لى موضوعلر .

[*] يالكز بر موضوع حقنده معلوماتى احتوا ايدهن اثرلر .

[*] *Nivernais* فرانسه نك قديم براياتى اولوب اون دردنجى لوئى زماننده الحاق ايدلمشدر .

بوكونكى (*Nièvre*) ولايتنى تشكيل ايتكمده در .

3 — جنائى شرقىلر .

4 — تارىخى شرقىلر .

بوقادروده موأخذە ايدىلەبىلەجك شى دوكون شرقىلرى، حصاد شرقىلرى الخ... كېى
مراسمە عاىد شرقىلرە خصوصى برىر بىراقىلماش اولماسىدر . فقط بوترتىك نمونه لرى
باشقە ولايتلرە داها زياده بولوندىغى حالده (*Nivernais*) دە پك اوقادار موجود دكلدر .
خلاصە داها اولكى قادرولى محلى شرائطه انطباق ايتدىرمك لازمدر .

يازان :

VAN GENNEP

ترجمە ايدىن

SAIT NAZIF

	MASALLARI NASIL TOPLAMALI	
---	--------------------------------------	---

آرقداشلر مژدن معلم انور بك ، بزە، مجموعه مژدە تكررار نشر ايدىك اوزرە 1338 سنە سندنە
دياربكرده مرحوم ضيا كوك آلپ طرفندن نشر ايدىلن « كوچوك مجموعه » نك اون يدنجى نسخە سندنە
مندرج (خلىقات : ماصالار) باشقلى مقاله نك صورتى كوندرمشدر . مى وحرثى اويانمە مژدە
بويوك تاثيرى اولان مرحوم استادك آدىنى حرمت وشكران دويغولريله آكە مژە وسيله
ويرەن يازىنك (خلق بىلىكىسى مجموعهسى) نده يكيدين نەرىنى تامين ايلديكىندن دولايى
آرقداشمزە تشكر ايدرز . درنكجىلر ، بويازيدە ، كندىلرى ايچون بويوك فايدالرو ارشادلر
بولاجقلردر .
H.B.D

يازىسز ويازىلى ادبىياتى اولمايان ابتدائى جمعيتلر ك مدنيت تارىخى قومياتدر . مدنى ملتلك
ايچىندە « خلق » نامى وىرلن شفاهى غنەلرە مالك برقسم واردر . بوز مژە نك بوتون
غنەلرى سطرلرە كچمەش ، صدرلردە قالمشدر . ابتدائى جمعيتلر كېى بوخلق زمەرلرى دە
قومياتك موضوعنى تشكيل ايدەرلر . فقط، قومياتك بونلردن بحث ايدن قسمنە ، آوروپاليلر
آرى براسم طاقه رق ، « فولقلور » دىيورلر . بزە بوكەبى « خلىقات » كەسىلە لسانمژە
نقل ايلەدك [1]

[1] (فولقلور) ، بزە تعمم ايتدىكى كوندن برى (خلىقات) شكلندە ترجمە ايدلدى .
كوك آلپ دە ، بوسوزيله ، خلىقات ترجمە سنى قبول ايدىور دىمكدر . بزكرك لغوى دوغروق ،
كرك مونسل ك نقطه نظرندن دولايى (فولقلور) ك (خلق بىلىكىسى) طرزندە ترجمە سنى موافق
بولويورز .
H.B.D